

Nebojša Pop-Tasić

Hiša

(po motivih zgodb Edgarja Allana Poeja)

I prizor
Pretiravanje

ROBI NOS

OČE

UMETNIK

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ

MARKI OD KAKORKOLI

GROF OD TEGAINONEGA

BARON NEMETIKAT

KOZLOVSKI

ŽABJOVSKI

SMRKELJ

ROBI NOS: Moje ime je, tako verjamem, Robi Nos. Rojen sem v Logu pod Neumnim brdom. Sem velik človek. Oziroma bil sem velik človek. Prva velika stvar, ki sem jo v življenju naredil še v zibelki, je bila, da sem se prijel za lasten nos. To je videla moja mati in rekla: Moj sin je genij. Oče je zajokal od sreče in mi v zibelko položil razpravo o Nosologiji. Tako se vsaj spomnim. Že takrat sem začutil kam me bo zanesla pot življenja. Dojel sem, da človek lahko postane slaven, če le ima dovolj impresiven nos in, seveda, če mu zvesto sledi. *(v ozadju se pojavi Oče, ki je tudi nosat, a manj kot sin Robi)*

Nekega dne, ko sem že bil odrasel, me je oče povabil v svoj kabinet.

OČE: Sin moj, kaj je osnovni smoter tvojega življenja?

ROBI NOS: Oče moj, to je raziskovanje Nosologije.

OČE: In kaj je, sin moj, Nosologija?

ROBI NOS: Gospod, to je znanost o nosovih.

OČE: Mi lahko razložiš kaj pomeni – nos?

ROBI NOS: Nos, spoštovani oče, je več kot tisoč mislecev definiralo na več kot tisoč načinov. *(iz žepa izvleče uro)* Zdaj je ravno okrog poldneva, in, če imaš čas, jih bova vse prečesala tja nekje do polnoči. Torej, po Bartolinosu je nos tisti izrastek, tisti voz, tista izboklina, tista ...

OČE: V redu, v redu, sin moj. Presenečen sem nad širino tvojega znanja. (*zapre oči in se prime za srce*) Pridi k meni. (*prime sina za roko*) Tvoje izobraževanje je zdaj končano. Skrajni čas je, da se soočiš z življenjem. Ker ne moreš narediti nič boljšega, kot da slediš svojemu nosu, ti moram povedati naslednje: izgini iz te hiše in naj te Bog blagoslovi! (*brcne ga z ного v rit*)

ROBI NOS: Ob tej brci sem začutil božanski navdih. Kar bi marsikomu izgledalo kot nesrečen družinski dogodek, se je meni zdel prej – blagoslov sreče. Odločil sem se, da me naprej v življenje vodi očetov nasvet in – nos. Torej, prijel sem se za nos in takoj napisal pamflet iz – Nosologije. Ves Log pod Neumnim brdom je završal, in kmalu tudi ves svet.

GLAS IZ OFF-a: Kakšen genij!

ROBI NOS: ... je rekel Dojenček.

GLAS IZ OFF-a: Superioren psiholog!

ROBI NOS: ... je rekel daljni Prošt.

GLAS IZ OFF-a: Veleum!

ROBI NOS: ... je rekel nek Tujec.

GLAS IZ OFF-a: Odlični pisatelj!

ROBI NOS: ... je rekel znameniti Trgovčič.

GLAS IZ OFF-a: Globok mislec!

ROBI NOS: ... je rekel globokoumni Oklestek.

GLAS IZ OFF-a: Velik človek!

ROBI NOS: ... je rekel velečasni Krivic.

GLAS IZ OFF-a: Božanska duša!

ROBI NOS: ... je rekel ubogi Puhlec.

GLAS IZ OFF-a: Kdo bi lahko bil ta človek?

ROBI NOS: ... je rekla gospa Globočnik.

GLAS IZ OFF-a: Kaj bi lahko bil ta človek?

ROBI NOS: ... je rekla velika gospa Globočnik.

GLAS IZ OFF-a: Kje bi lahko bil ta človek?

ROBI NOS: ... je rekla hčerka gospe Globočnik. Ampak jaz se sploh nisem oziral na vse to, kajti takrat sem ravno vstopil v delavnico nekega umetnika.

(v ozadju se iz teme pojavi spodobna družčina v nekem salonu; Robi se najprej pokloni umetniku, ki stoji za slikarskim platnom s paleto in čopičem v roki, potem pa ...) Vojvodinja Bogpožegnaj ... *(sedi na razkošnem stolu in pozira za svoj portret;*

Robi Nos se pokloni) Marki od Kakorkoli ... (*drži v naročju njenega pudla; Robi Nos se pokloni*). Grof od Tegainonega ... (*vzvišeno stoji na njeni desni; Robi Nos se pokloni*) Njegova visokost baron Nemetikat ... (*naslonjen na njen stol na njeni levi*)

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ (*nepremično*): Ooooh, krasno!

MARKI OD KAKORKOLI (*nepremično*): Ooooh, moj bog!

GROF OD TEGAINONEGA (*nepremično*): Ooooooh, šokantno!

BARON NEMETIKAT (*nepremično*): Ooooooh, srhljivo!

UMETNIK (*jih pusti v nepremičnosti in se približa Robiju; si ogleduje njegov nos*):
Kaj zahtevate za njega?

ROBI NOS: Za koga?

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ (*nepremično*): Za nooooo!

ROBI NOS: Moj nos?

UMETNIK: Da ostane vaš, a postane tudi moj - nos.

MARKI OD KAKORKOLI (*nepremično*): Nos - kolos!

UMETNIK: Torej?

ROBI NOS: Hmmmm ...

GROF OD TEGAINONEGA (*nepremično*): Nos – sacerdoce! (*fr.*)

ROBI NOS: Če ste s tem mislili na moj ponos ...

BARON NEMETIKAT (*nepremično*): Nos - rinoceros! (*fr.*)

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: Mon dieu (*fr.*), kakšen kos vrline! Še nikoli nisem videla takšne globine!

MARKI OD KAKORKOLI: Takšne prvine!

GROF OD TEGAINONEGA: Celotno obzorje ene same pritikline!

BARON NEMETIKAT: Na zunaj veličasten in sijoč, od znotraj pa vetrovje in temine.

ROBI NOS: Nekaj morate razumeti ...

UMETNIK: Da?

ROBI NOS: Petsto tisoč.

UMETNIK: Petsto tisoč? Funtov?

ROBI NOS: Funtov.

UMETNIK: Cena vključuje tudi garancijo? Je ta nos izvorni izvornik?

ROBI NOS: Mjaaah, gospod.

UMETNIK: Ga niste že kopirali?

ROBI NOS: Ne.

UMETNIK: Nikoli?!

ROBI NOS: Nikoli.

UMETNIK: Dobili boste petsto tisoč funtov.

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: Oh, vi sladko, sladko bitje, ali boste prišli k meni, k meni jutri na večerjo. Prišli bodo vsi pisatelji v modi, vi pa nam lahko govorite o Nosologiji in o sebi.

ROBI NOS: Z veseljem.

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: Pa tudi z nosom in vsem drugim?

ROBI NOS: Ves takšen kot sem.

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: Ali lahko že napovem vsej družbi, da boste jutri pri meni?

ROBI NOS: Seveda.

(glasba in glasovi; družini se pridružijo še grof Kozlovski, princ Žabjovski in g. Smrkelj)

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: Prihaja!

GLAS IZ OFF-a: Prihaja!

GLAS IZ OFF-a: Prihaja!

GLAS IZ OFF-a: Prihaja!

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: Prišel je! Prišel je, ljubi moj! Dvorec moje visokosti je samo zaradi vas nabito poln. Če se polovica gostov ne bi zadušila, druga polovica ne bi mogla dihati, ah ljubi moj. Vse zaradi vas. *(ga objame in ga trikrat poljubi v nos)* Dovolite, da vas seznanim s svojimi prijatelji. To je grof Kozlovski.

GROF KOZLOVSKI: *(si ogleduje njegov nos)* Tristo ubogih hudičev, to ni mogoče, ne v peklu ne na nebesih! Kdo vam je to naredil?

ROBI NOS: Oče!

GROF KOZLOVSKI: Velikega očeta imate.

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: To pa je princ Žabjovski.

PRINC ŽABJOVSKI: *(si ogleduje njegov nos)* Neverjetno, neverjetno! Moral bi verjeti svojim očem, a je to nekaj tako neverjetnega, da ne morem verjeti svojim očem!

VOJVODINJA BOGPOŽEGNAJ: To pa je veliki pisatelj, gospod Smrkelj.

SMRKELJ *(z ruskim ali kakšnim drugim slovanskim naglasom)*: Za potrditev obstoja takšne stvarce bi morali glasovati v Parlamentu. Ne, morda bi bil referendum boljši. In če bi se večina ljudi strinjala, da je kaj takega mogoče, bi tudi jaz rekel: mogoče je in seveda nasprotoval tisti manjšini, ki bi trdila, da kaj takega ni mogoče.

ROBI NOS: To pa je preveč! Tak skepticizem, gospod, je žaljiv, tako zame kot za mojo nosatost! Gospod, nimam druge izbire, kot da vam rečem: vi ste pavijan!

SMRKELJ: To, dragi moj, ni mogoče. Jaz imam potrdilo, pa tudi priče, da nisem pavijan.

ROBI NOS: Vzemite svoje besede nazaj.

SMRKELJ: Kako naj jih vzamem nazaj, če pa ste jih vi vzeli v uho.

ROBI NOS: Potem vzemite svoje mnenje nazaj.

SMRKELJ: Tudi tega ne morem storiti. Kar sem zmlél, sem tudi del. Vse je v vašem ušesu.

ROBI NOS: Potemtakem švedno menite, kar ste dejali.

SMRKELJ: Švedno menim, tisto, kar sem vam v uho zlíl.

ROBI NOS: Torej mi dajete na voljo, da sebi odrežem uho ali pa da vam odstrelim nos. Prosim, sprejmite moje vabilo za dvoboj s pištolami.

SMRKELJ: Sprejemem, če vi sprejmete moje vabilo na dvoboj s pištolami z veseljem.

ROBI NOS: Sprejemam, z velikim noseljem.

(glasba in žamor prenehata; družčina izgine; ostaneta le Robi Nos in g. Smrkelj; vsak dobi pištolo)

ROBI NOS: Tako se je naslednje jutro v Logu pod Neumnim brdom zgodil dvoboj.

Tu nimam kaj dosti za reči. *(nameri s pištolo v g. Smrklja, ki se pojavi na drugi strani odra)* Gospodu pisatelju Smrklju sem odstrelil nos. *(ustreli)*

SMRKELJ *(spusti pištolo in se prime za nos)*: Auuuu!

ROBI NOS *(ostane sam; prostor se zatemni)*: In tu se je začel moj propad. Nihče me ni več maral in od takrat naprej so vsi z zaničevanjem gledali v moj nos. Odšel sem k očetu. Oče, sem rekel, kaj je osnovni smoter mojega življenja? *(od zadaj, iz teme, pride Oče)*

OČE: Sin moj, to je in bo - Nosologija. Ampak, ko si odstrelil nos pisatelju Smrklju, si šel čez vse meje. Res je, ti švedno imaš krasen nos, ampak zdaj ga Smrkelj sploh nima. Ti si zavržen, on pa je junak dneva. Lahko se strinjava, da je veličina pisatelja odvisna od dolžine njegovega nosu, ampak ... za pet božjih ran ... sin moj ... ne moreš tekrovati s pisateljem v modi, ki nosu sploh nima! Že to, da ga nima, je čista poezija! *(Oče počasi izgine v temi)*

ROBI NOS: Očetov nasvet me je zadel naravnost v nos. Prav je imel, tako kot zmeraj. In moj nos, moj ponos je postal moja največja nadloga. Sramoval sem se ga tako močno, da sem se odločil: jutri, jutri zjutraj bom naredil – nosomor.

II prizor

NIKOLI NE STAVITE S HUDIČEM ZA SVOJO GLAVO/STISKA

TOMAŽ KVRAGU

HUDIČ

ZENOBIJA, Tomaževa mati

(od zadaj iz teme pride Tomaž Kvragu; zelenkasto-bleda glava, z razkuštranim lasiščem, izgleda kot nekdo, ki je dolgo ležal v krsti)

TOMAŽ KVRAGU: Stavim, da ne boš.

ROBI NOS: ... je rekel moj prijatelj Tomaž Kvragu.

TOMAŽ KVRAGU: K vrugu!

ROBI NOS: *(pride k glavi, jo objame, potem pa se pogovarja z njo, nekako kot Hamlet z Yorickom)* Oh, Tomaž, kako sem te vesel! Tako osamljen sem bil. Saj ne bom naredil nosomora. *(ga v močnem veselju močno objame)* Ubogi Tomaž.

TOMAŽ KVRAGU: *(z glasom tistega, ki ga nekdo močno objema na prsi)* Stavim, da si bolj ubog od mene.

ROBI NOS: *(stegne roke in se na ročni distanci pogovarja z glavo iz oči v oči)* Ne, nisem Tomaž. Jaz sem vsaj živ, ti pa si mrtev.

TOMAŽ KVRAGU: Kaj je, torej, bolj ubogo: biti živ in delati nosomor, ali biti mrtev in se v miru pogovarjati s svojim prijateljem?

ROBI NOS: Ubogi Tomaž, to kar govoriš so samo moje misli in spomin nate. Ti dejansko nisi tu.

TOMAŽ KVRAGU: K vrugu, da sem.

ROBI NOS: V redu, v redu ... poslušaj ... *(spusti roke ali pa jo da pod pazduho, kot žogo)* Ah, saj se ne morem prerekati z lastnim spominom. Pa tudi Tomaža Kvragu ne morem grajati. Ravno kar me je rešil nosomora.

TOMAŽ KVRAGU: Torej si bolj ubog kot jaz. Dobil sem stavo.

ROBI NOS: Zakaj si takšen, Tomaž?

TOMAŽ KVRAGU: Zato, ker sem živel kot pes in moja smrt je bila pasja. Moje življenje je bilo – pasjon. Tomažev pasjon.

ROBI NOS: Ah, Tomaž, a se spomniš, ko sva bila še otroka ...

TOMAŽ KVRAGU: K vrugu, otroci so kot zrezki – bolj ko jih stolčeš, boljši so. Tako je govorila moja mati. In tudi to je rekla, da dolžnost mora biti v užitek. Bila je zelo levoročna in je zato tepla z leve na desno, svet pa se vrti z desne na levo ...

(pride Zenobija, mati Tomaževa; oblečena v dolgo belo čipkasto obleko s klobukom, torbico in vsem drugim)

ZENOBIJA: Ne, ni res. Svet se vrti z leve na desno. Tako kot sem jaz tepla.

ROBI: To pa je navdih. Zdaj sem priklical spomin svojega spomina. Gospa Zenobija!

TOMAŽ KVRAGU: K vragu, mama ...

ZENOBIJA: Vse sem naredila, da bi bil dober zrezek, sin moj.

TOMAŽ KVRAGU: K vragu, mama, tepla si me toliko, vse dokler nisem zamenjal barve kože – iz belca si naredila črnca.

ROBI: Res je, gospa Zenobija.

ZENOBIJA: *(se približa h glavi, ki je švedno pod Robijevo pazduho in ji začne žugati s kazalcem)* Kaj pa bi drugega lahko naredila. V duši si že bil črn, odkar sem te rodila. Tvoj obraz je bil obraz tvoje duše. Grešnik, grešnik si bil, že kot dojenček.

ROBI: Celo mene, gospa, ki nisem ganjen kar tako, zlepa, se je dotaknila vaša vnema. Moj nos je bil rdeč od Tomaževih solz.

ZENOBIJA: *(se vnese v Robijev obraz)* Kaj hočeš reči? Da si, zaradi Tomaža, postal Indijanec? V redu, v redu, tudi to se zgodi. Ampak, tvoje solze so bile zaman ... Nič ni pomagalo. Ko je Tomaž imel pet mesecev, je že govoril grde besede, pri šestih je glodal igralne karte, pri sedmih pa je poljubljal dojenčke ženskega spola. Ko je bil star eno leto, si je pustil brke, začel piti, kaditi in zmerjati mater. Takrat se je začel tudi njegov najhujši greh – stave! Stavil je v s komerkoli za karkoli! No, zdaj pa je tukaj, kjer je.

TOMAŽ KVRAGU: K vragu!

ROBI: Kaj ste mislili s tem – tukaj, kjer je?

ZENOBIJA: Saj ti je sam povedal. Stavil je s hudičem za svojo glavo.

ROBI: In?

ZENOBIJA: In izgubil.

ROBI: Stavo?

ZENOBIJA: Glavo.

ROBI: Res? Jaz pa sem mislil, da je bila nesreča.

ZENOBIJA: Ne, ni bila nesreča. Saj pameti nikoli ni imel. Zdaj pa izginita oba, kajti vajina resničnost je zame zelo vprašljiva. Izginita, privida preteklosti! To postaja že popolnoma nevljudno! To insistiranje! Ta pritisk! Skrivnostna otožnost! Moje življenje se je od takrat zelo spremenilo in jaz nisem več tista, za katero vidva mislita, da sem. Buuu! *(Robi Nos in Tomaž Kvragu izgineta)* Tako! K vragu! Z nekom se

začnem pogovarjati in ta že misli, da ima pravico do obstoja! Nesramnost pa taka! In vse to v mojem življenju! *(v ozadju se pojavi obris katedrale in zvonik z uro; ura ima luknjo malo iznad središča urinega kroga, kot da bi bila ključavnica za navijanje mehanizma ure; iznad številčnice, izpod strehe je eno okno)* Pojdiva, pojdiva, draga moja, nekam kjer je mir. Poglej! Vrata katedrale so odprta, kakor da bi naju vabila naj prideva noter. Tam bo, tam je, angel varuh najin.

(gre noter; sliši se iz OFF-a, glas malo odmeva, tako kot v cerkvi)

ZENOBIJA: Lepo, lepo ... tako misteriozno. Slike v cerkvah so vedno tako misteriozne in ... krute. Zakaj so tako krute? Življenje bi moralo biti nežno ... nežno kot zrezek. Ah! Stopnice! Zagotovo peljejo na zvonik. Pojdiva ljuba moja, na zvoniku je lep razgled in svež, svež zrak. *(slišimo korake, ko se Zenobija začne vzpenjati na zvonik na koncu vidimo njeno glavo v luknji malo iznad centra urinega kroga, natanko med urinim in minutnim kazalcem; ura kaže pet do dvanajst; med njenim govorjenjem se sliši globoko, oddaljeno tiktakanje ure)*

Ah, kako božanski razgled. Vidi se vse mesto. Tam je hiša ... in tam živi spoštovani gospod Kozakijevič! Lej, lej, gospod Uhelj pelje psa na sprehod. Z njim pa je tudi Pompej, tisti pritlikavi črnc, njegov služabnik! Kakšna dobra duša, ta gospod Uhelj. Na sprehod pelje psa in služabnika. Ampak, ta hrup! Oh, ta neznosni hrup se sliši celo do sem, do teh višin. Zdaj razumem Boga. Ta hrup! Ljudje se nenehno pogovarjajo. Ženske vreščijo. Otroci se dušijo. Prašiči krulijo. Biki rikajo. Krave mukajo. Konji hrzajo. Mačke mijavkajo. Psi plešejo. Kaj? Psi plešejo? Je to mogoče? Ne, to ni mogoče. Kar zmrazilo me bo. *(velikanski kazalec za minute ji stisne vrat)* Aaaaah! Kaj je to? Nekaj me res mrazi. Joj! Ura me je stisnila v primež! Kakšna metafora! Kako metafizično! Ne smem izgubljati časa! Niti sekunde! *(poskuša se osvoboditi primeža ure)* Ah, prepozno je! Zdaj ne morem ne nazaj ne naprej. Žalostno, res žalostno. Če se bo tako nadaljevalo. Psi plešejo, jaz pa tako ... v primežu. Oh, to boli! Pritiska! Pritiska tako močno, da mi bodo oči ... *(levo oko ji izpade iz očesne votline in se skotali na tla; vzdihne z olajšanjem)* Uuuuh! No, pa sem brez očesa. Ampak to ni tako strašno. Strašen je ta izraz neodvisnosti in prezira, s katerim me gleda, odkar je pobegnilo od mene. Poglej, poglej, kako se samo sebi zdi pomembno, to moje levo oko! Bilo bi smešno, če ne bi bilo ogabno. Pa še mežikanje in ... kako se reče? Trepenenje? Utripanje? Tisto s trepalnicami. Kako nizkotno in nehvaležno. Poglej, poglej, kako sta si blizu, a tako daleč, ti moji obe očesi! Tisto spodaj vabi, kliče svojega desnega tovariša, naj se mu pridruži, naj tudi ono gre od mene ... *(desno oko*

izpade iz votline) Uuuuh! Tako torej. Resnično vama povem: vesela sem, da sem se vaju rešila. Izdajalca! Ampak ta kazalec, kako je vztrajen, pritiska vedno bolj in bolj. Saj ni čudno, kajti on meri čas, in časa se ne da ustaviti. Jaz pa sem neskončno srečna, kajti čutim, da se bom čez nekaj minut rešila iz tega skrajno neprijetnega položaja. *(kazalec se še malo premakne in ji odreže glavo, ki se skotali na tla)* Uuuuh! Prišlo je prej kot sem pričakovala. Zaj moram priznati, da res ne vem kako se počutim. Čustva mi begajo sem ter tja, gor in dol. Ne morem določiti ali je moj jaz tu zgoraj - ali tu spodaj. Pssst! Tiho, glava hoče mojemu telesu nekaj povedati. *(bolj naglas, kot da telo od zgoraj hoče nekaj povedati glavi)* Kaj?! Kaj?! Bolj razločno, nič ne razumeva! Noseča?! Kaj?! Ne?! Preseneča?! Kaj te preseneča?! Da hočem tudi v takšnih okoliščinah ostati živa?! Seveda! Ah, počutim se kot antični junak, ki je tako prevzet z bojevanjem, da niti ni opazil smrtonosnega udarca in se, že mrtev, bojuje naprej. O, da, bojujem se, a nenazadnje bom tudi jaz morala ljubi sebi priznati: gorje! Konec je z menoj!

III prizor

DUHOVI MRTVIH, HUDIČ V ZVONIKU

GLAS IZ OFF-a

PRVI

DRUGI

TRETJI

URAR

(ura nekaj časa zlovešče tiktaka in tiktakanje poudarja tišino; glas iz OFF-a)

Nekoč duša tvoja bo ostala sama,
sred' nagrobnih kamnov, mračnih misli hrama.
V tihoti resni in polni strogosti,
se snideš s trenutkom temačne skrivnosti.

Samoten, ne osamljen, v molku, sam s seboj.
Duše tistih, ki so živeli pred teboj
in pred tvojim časom stali v življenju,
zbrale se bodo v temnem hrepenenju.
Njih bledobne sence te bodo ovile,
ti molči, miruj, obvladaj svoje sile.

Noč bo jasna, polna mračnega nemira,
ne stvar ne bitje se k tebi ne ozira.
Obrazi tvojih zvezd, nebeški vrhovi,
brez sijaja bodo, blede, zgoreli kresovi.
Prav vse, kar nekoč je upanje bilo,
bo zdaj le pusta skrb in žalost in slovo.

To bledenje te vsega bo odelo,
v enem samem hipu za vekomaj zajelo.
Ko že izginjal boš, ves od misli strašen,
videl luč boš zore, sončni žarek plašen!
Z olajšanjem pogled v dan se bo podal,
a spomin na grozno misel v srcu bo ostal.

Veter blag, božji dih, v polju bo zastal,
hrib pred tabo z belo senco megle obdal.
In megla, ki počasi, proti tebi gre -
bo simbol, znamenje, spomin na mrtve duše!
Veš: ko bela tančica v vejah lebdi,
skrivnost nad skrivnostmi nate preži.

(ura še naprej zlovešče tiktaka; pojavi se debelušen možicelj v škrlatnem telovniku, usnjenih pumparicah, rdečih nogavicah in težkih čevljih; v gobcu mogoče ima fajfo; ura preneha tiktakati; možicelj obstane in se zazre v uro na zvoniku, potem pa pogleda na svojo ročno/žepno uro; svojo uro popravi in se potem spet zazre v uro na zvoniku; to se nekajkrat ponovi; za njim pride drugi enako debelušen možicelj, enako oblečen kot prvi, ki tudi obstane in gleda na svojo uro, potem pa se zazre v uro na zvoniku; pridruži se jima še tretji možicelj, enako oblečen kot prva dva in dela enako kot ona)

PRVI: Ej!

DRUGI: Kaj!

PRVI: Poglej!

DRUGI: Vidim!

TRETJI: Ura stoji! Ne dela!

DRUGI: Nek hudič se je zataknil!

PRVI: To je nezaslišano.

DRUGI: Tega še ni bilo.

TRETJI: Nikoli.

PRVI: Če bo šlo tako naprej ...

DRUGI: Saj ne more ... naprej ...

TRETJI: Ne gre nikamor ...

(za hip obmolčijo)

PRVI: Zelje bo strohnelo.

(vsi trije utihnejo in molče zrejo v uro; potem pa se začnejo nervozno sprehajati z leve na desno, občasno pa se ustavijo in zazrejo v uro na zvoniku, potem pa na svoje žepne/ročne ure)

PRVI: Odkar vem zase ...

DRUGI: ... in jaz zase ...
TRETJI: ... in jaz zase ...
PRVI: ... vem naslednje: ko ura reče – ena ...
DRUGI: ... sva z ženo v spanje poglobljena ...
TRETJI: ... ko drugič odbije ...
PRVI: ... stara sova z očmi zavije ...
DRUGI: ... ko tretjo oznani ...
TRETJI: ... prasec zakruli, ker sanja o hrani ...
PRVI: ... ko ura reče štiri ...
DRUGI: ... zbudi se petelin in se našopiri ...
TRETJI: ... ko ura reče pet ...
PRVI: ... treba je vstat in spet začeti živeti ...
DRUGI: ... ko ura reče šest ...
TRETJI: ... zbudim še prašiče in jim dam za jest ...
PRVI: ... ko ura reče sedem ...
DRUGI: ... še jaz sem lačen in za mizo sedem ...
TRETJI: ... ko osmič ura bije ...
PRVI: ... skupaj z duhovnikom pojem litanije ...
DRUGI: ... ko devet zacitra ...
TRETJI: ... grlo mi oplakne ena kratka, hitra ...
PRVI: ... ko reče deset ...
DRUGI: ... človek mora za zelje poskrbet ...
TRETJI: ... ko reče enajst ...
PRVI: ... globoko se zamislim: kmalu bo dvanajst ...
DRUGI: ... ko reče dvanajst ...
TRETJI: ... rečem: oh, poldan je že!
PRVI: Tako to gre.
DRUGI: In nikakor drugače ...
TRETJI: ... ne more biti ...
PRVI: Zdaj ura ne teče ...
DRUGI: ... in tudi nič ne reče.

(vsi trije utihnejo in molče zrejo v uro; potem pa se začnejo spet nervozno sprehajati z leve na desno, občasno pa se ustavijo in zazrejo v uro na zvoniku, potem pa na svoje žepne/ročne ure)

PRVI: *(hoče nekaj povedati, a se mu zatakne v grlu in začne kašljati)* Kh ... urraa! ...

DRUGI: Kako?

PRVI: *(še naprej kašlja)* Kh ... urraa! ...

TRETJI: Oprosti, ampak jaz ne vidim nobenega razloga za veselje. Prav nasprotno ...

PRVI: *(preneha s kašljanjem; besedo pove z ostankom kašlja v grlu)* Khhhuharrja je treba poklicati.

DRUGI: Kuharja?! Se tebi blede?

TRETJI: Ura ni kura, da bi jo v lonec dal.

PRVI: Urarja, urarja, ne kuharja!

DRUGI: Urarja! Seveda.

TRETJI: Neverjetno!

PRVI: To bo prvič.

DRUGI: V njegovem mandatu.

TRETJI: To bo prvič sploh!

PRVI: No, pa dajmo. Ena, dve, tri ...

DRUGI: Urrraaar!

TRETJI: Urrraaar!

PRVI: Urrraaar!

(v oknu iznad številčnice, a izpod strehe se pojavi glava Urarja)

URAR: *(zazeha)* Kaj pa je? Koliko je ura?

PRVI: Nesramnost pa taka!

DRUGI: Urar sprašuje koliko je ura.

TRETJI: Ura ne dela!

URAR: Kaj?! Kako?! Ura ne dela?! Moj bog, to je nemogoče!

(sliši se trušč, kot da bi se vrata odprla in zaloputnila, potem pa škripanje stopnic, itd.)

URAR: Jezus Kristus!

PRVI: Kaj je?

DRUGI: Povej!

TRETJI: Kaj se dogaja?

URAR: Tukaj je obglavljena ženska.

PRVI: Kdo je?

DRUGI: Kdo je?

TRETJI: Čigavo je?

URAR: Ne vem. Ne morem pogledati v obraz obglavljenemu truplu. Glava mu manjka. Vprašat ga tudi ne morem, nima utripa. Vi poglejte, če je kje spodaj.

(Prvi, Drugi in Tretji začnejo nervozno hoditi okoli in iskati glavo)

PRVI: Poglej, našel sem oko.

DRUGI: Jaz tudi.

TRETJI: Tukaj pa je glava.

URAR: Čigava je?

TRETJI: Brez oči bi težko povedal.

(Prvi in Drugi prineseta očesi in ju vtakneta v glavo; vsi trije gledajo v glavo)

TRETJI: Gospa Zenobija!

PRVI: Res je gospa Zenobija. Kaj pa je delala na zvoniku?

DRUGI: Verjetno je hotela pogledat koliko je ura.

TRETJI: Zdaj je prepozno, da ji povemo.

TRETJI: Nikoli ne bo izvedela.

(ura zazvoni – trinajstkrat;)

PRVI: Trinajst.

DRUGI: Čas je ...

TRETJI: ... za zelje. Skuhat in pojest.

IV prizor

OBRABLJEN ČLOVEK, BERENICE

(vrata; k vratom stopi Stražnik, oblečen kot angleški »boby«; potrka po vratih, ampak namesto trkanja se sliši zvenenje, in sicer takšno, da ne moremo določiti ali zveni velika ura na katedrali, budilka ali pa vhodni zvonec – kot na plošči Pink Floydja Dark side of the Moon; vrata se odprejo in v okvirju vrat vidimo majhnega črnca, oblečenega kot služabnik, se pravi črne hlače, bela srajca, metuljček, mogoče še kakšen brezrokavnik in čepica; ime mu je Pompej; ko stopi skozi vrata, ta »izginejo«)

POMPEJ: *(se ozre na levo in desno)* Je nekdo zvonil? *(pride ven in začne tipat okrog sebe)* Je nekdo zvonil?

STRAŽNIK: Jaz sem zvonil.

POMPEJ: Kdo pa ste?

STRAŽNIK: Se ti delaš norca z mano?

POMPEJ: Se opravičujem. Slišim dobro, vidim pa ne. Namreč slep sem, gospod.

Odpustite mi.

STRAŽNIK: Že v redu, že v redu ... Jaz sem tudi nov v službi in nisem vedel, da general Uhelj ima slepega služabnika. Je doma?

POMPEJ: Domnevam, da je.

STRAŽNIK: Kako to domnevaš?

POMPEJ: Ves dopoldan se spotikam ob njega. Zelo je razmetan, veste.

STRAŽNIK: V redu, pokliči ga. Moram nujno govoriti z njim.

POMPEJ: Ne morem ga poklicati.

STRAŽNIK: Zakaj pa ne?

POMPEJ: Ko spi si odvijte ušesa.

STRAŽNIK: Pa mu jih navij nazaj.

POMPEJ: Ne vem kam jih je dal. Pomagajte mi najti vsaj eno uho.

STRAŽNIK: Dobro, no.

(Pompej in Stražnik iščeta uho)

STRAŽNIK: Tukaj je nekaj podobnega ušesu. *(Stražnik pobere uho s tal in začne govoriti v njega, kot v toki-voki)* Sprejem, sprejem, general Uhelj, ali me slišite?

POMPEJ: Saj ne sliši. Brez glave ni povezave. *(odide v ozadje odra, tipajoč okrog sebe in prinese nazaj trup brez rok in nog; glava na trupu ima zaprte oči; lutka je*

lahko obešena na igralca, tako, da je njegova glava živa, vse drugo pa je lutka) Nate, tukaj privijte.

STRAŽNIK: *(privije uho na glavo; glasno)* General Uhelj, gospod, ali me slišite!
(General Uhelj odpre oči)

POMPEJ: Zdaj sliši, a vam ne more odgovoriti. Jezik, jezik je odložil v kozarec ... Počakajte trenutek. *(gre v ozadje spet tipajoč okrog sebe in prinese kozarec vode; v njem je nekaj rdečega; iz kozarca vzame rdečo stvar in natlači Generalu v usta)*
Poskusite še enkrat.

STRAŽNIK: *(glasno)* General Uhelj, gospod, ali me slišite.

GENERAL UHELJ: *(tenek, zaspan glas)* Uaaah ... Fomfej?

POMPEJ: Prosim, gospod.

GENERAL UHELJ: Fomfej, zakaj kvičiš name?

POMPEJ: Saj ne kričim jaz, gospod.

GENERAL UHELJ: Koviko je uva, Fomfej?

POMPEJ: Trinajstkrat je odbilo.

GENERAL SMITH: Ze tvinajst! Tovej je posno. Vasé!
(Pompej prinese lasuljo in mu jo nastavi na glavo)

POMPEJ: Iščejo vas, gospod.

GENERAL SMITH: Ves? Kdo ba me išče?

STRAŽNIK: Jaz vas iščem, gospod.

GENERAL SMITH: Takoj vam bom na vazpovago. Fomfej, zobe! *(Pompej mu zatlači protezo v usta)* Aaaah, tako! Zdaj se lahko pogovarjava. Stražnik!

STRAŽNIK: Prosim, gospod!

GENERAL UHELJ: Povej!

STRAŽNIK: Gospod Evgen Klopčič, gospod, vaš sosed, vas je prosil, da takoj in nemudoma pridete k njemu in njegovi ženi na čaj.

GENERAL UHELJ: Zakaj pa?

STRAŽNIK: Ubil je ženo.

GENERAL UHELJ: Gospo Berenico?! *(pavza, potem pa kar odločno)* To pa je dober razlog za čaj. Pojdiva.

(zatemnitev, ampak takšna, da vrata kar izginejo, medtem pa se pojavi veliki čajnik ali pa čajna mizica z velikim čajnikom in skodelicami sredi odra; potem pa prideta General Uhelj in Berenica, žena Evgena Klopčiča; v nekem kotu ždi tudi Evgen;

Berenica govori s stisnjenimi usti; šumniki so malce šumeči, sičniki rahlo sikajoči, ampak zveni kot nekdo, ki ima tuj naglas)

STRAŽNIK: Gospod general, preiskali smo vso hišo.

GENERAL UHELJ: In?

STRAŽNIK: Nič.

GENERAL UHELJ: Ste zaslišali služabnike?

STRAŽNIK: Ne še.

GENERAL UHELJ: Potem pa dajte, zaboga! Ne morem verjeti, gospa Berenica.

Torej je res?

BERENICA: Res je.

GENERAL UHELJ: Ubil vas je.

BERENICA: Da.

GENERAL UHELJ: A tako rad vas je imel.

BERENICA: Kaj hočemo.

GENERAL UHELJ: Sram naj vas bo, gospod Evgen.

BERENICA: Ne bodite tako kruti, gospod general. Ni mu bilo lahko. Boš še malo čaja, Evgen?

EVGEN: Prosim.

BERENICA: Sploh ni spal. Že od jutra sedi tam v kotu in tuhta. Moja smrt ga je zelo prizadela.

GENERAL UHELJ: Pravilno. Če bi bilo drugače, bi jaz, kot vaš prijatelj in, lahko rečem – bližnji, bil globoko razočaran.

BERENICA: Tako ali drugače bi umrla. Saj sami veste, da sem bila zelo bolna.

GENERAL UHELJ: Potem pa še manj razumem – zakaj?

BERENICA: Obseden je bil. Povej, ljubi, kako je bilo ...

EVGEN: Hudič ...

GENERAL UHELJ: Hudič?

BERENICA: Ja, ja, hudič ...

EVGEN: ... je v detajlu.

BERENICA: Zelo je pikolovski, veste, ko se zapiči v detajl.

STRAŽNIK: Gospod general, zaslišali smo služabnike.

GENERAL UHELJ: In?

STRAŽNIK: Nič. Nihče je ni videl. Zadnja jo je videla kuharica.

GENERAL UHELJ: Pripeljite mi kuharico.

STRAŽNIK: Je že tukaj. Nekaj vam mora povedati.

(pride Kuharica)

GENERAL UHELJ: No, povejte gospa ...

KUHARICA: Jaz sem samo kuhala.

GENERAL UHELJ: To že vemo. Je še kaj?

KUHARICA: In kukala.

GENERAL UHELJ: Kukala? Kam ste kukali?

KUHARICA: Skozi okno. Na vrt. Tam sta pogosto sedela gospod Evgen in gospa. Čaj sta pila.

GENERAL UHELJ: In? Kaj ste videli?

KUHARICA: Ona se je smehljala. Vedno. Gospod pa ne.

GENERAL UHELJ: In? Je bilo kaj čudnega?

KUHARICA: Ja, bilo je čudno to, da se je gospa vedno smehljala. Ona se je smehljala, on pa je bil vznurjen.

GENERAL UHELJ: Vznurjen? Kako vznurjen? Mislite – razburjen? Jezen?

KUHARICA: Ne. Vznurjen kot nekdo, ki ... saj veste...

GENERAL UHELJ: Razdražen? Nervozen?

KUHARICA: Ne, ne ... tako vznurjen kot moški.

GENERAL UHELJ: Hočete reči – spolno vznurjen?

KUHARICA: Da.

GENERAL UHELJ: Ali sta se ... saj veste ...

KUHARICA: Ne, ne ... samo to ... ona se je smehljala, on pa vznurjal.

EVGEN: Oprostite, ampak gospa ne razume. Nisem se vznurjal, pač pa užival v detajlu. V zadnjem detajlu.

GENERAL UHELJ: Ja, ja, v redu ... gospa lahko greste. *(Kuharica oddide)* V detajlu, pravite?

BERENICA: Povej, Eugen, saj vidiš, da generala zelo zanima.

EVGEN: Nekoč. Nekoč je bila lepa. Tiha. Blaga. Najlepša Berenica. A nekega dne, ko je prišla v moj kabinet, sem videl, da njeno telo in obraz neusmiljeno razžira bolezen. Bila je ... grda.

GENERAL UHELJ: Kar je tudi normalno, ko je človek na smrt bolan, mar ne?

EVGEN: Bila je grda, ampak ... Zobje! Njeni zobje! Dolgi, ozki in nenavadno beli z bledima ustnoma, ki sta se krivili okoli njih ... Bili so čisti kot ... ideje!

BERENICA: Vedno je bil idealist, ubožček.

EVGEN: Izmed številnih stvari vnanjega sveta nisem mislil na drugo kot na njene zobe. Sploh ne znam razložiti ... ampak začel sem hlepeti po njih z blaznim poželenjem. Zobe – samo zobe je videlo moje duhovno oko in v svoji izključeni samostojnosti so postali bistvo mojega duševnega življenja. Obdržal sem jih ob vsaki svetlobi. Predajal sem jih vsakemu razpoloženju. Preučeval sem njihove značilnosti. Zadržaval sem se pri njihovih posebnostih. Razglabljal sem o premeni njihove narave. Premišljal o njihovi obliki. Ježil sem se, ko sem jim v domišljiji pripisoval dražljivo in čutno moč in celo brez pomoči ustnic zmožnost notranjega sporočanja. Ah, tako brezumno sem hrepenel po njih. Čutil sem, da bi mi edino to, če bi jih imel, spet kdaj povrnilo mir in me vrnilo k razumu.

GENERAL UHELJ: Pa ste se ušteli. Miru nimate, da razuma sploh ne omenjam. In kaj je bilo potem s temi zobmi?

EVGEN: Včeraj zvečer sem se zbudil v kabinetu. Zaspal sem oblečen. Ko sem odprl oči, sem videl, da mi je srajca umazana s strjeno krvjo. Na vrata je potrkal služabnik. Rekel je, da je iz kabineta slišal silovito kričanje. Ko je stopil noter, je na tleh videl krvave sledi, ki so ga peljale na vrt. Na vrtu je našel sveže izkopano luknjo in v njej telo zavito v rjuho. Izvlekel ga je iz luknje in prinesel v kabinet. Položil ga je na zofo in odvil rjuho. Bila je Berenica. Njeno telo, razobličeno, je mogoče še dihala, še utripalo, še živelo, a se je dušila v lastni krvi. Jaz pa sem, ne še povsem buden, obstal in gledal zdaj njo zdaj leseno škatlo, ki je ležala na mizi. S tresočimi rokami sem vzel škatlo in jo stresel. Čudno in zlovešče je zažvenkljala. Ko sem jo hotel odpreti mi je padla na tla in iz nje je izpadlo neko zobozdravstveno orodje in dvaintrideset majhnih, belih, slonovini podobnih predmetov.

GENERAL UHELJ: Torej - zobje. Moj bog! Gospod Evgen, vi ste jo umorili in ji potem izpulili zobe.

EVGEN: Ne. *(pavza)* Najprej sem ji izpulil zobe.

GENERAL UHELJ: To je strašno! Kje pa je zdaj ta služabnik?

EVGEN: Ne vem. Verjetno je vse pospravil in zbežal.

GENERAL UHELJ: To je grozljivo! Kako pa ste vi to prenesli, gospa Berenica?

BERENICA: Kaj naj vam rečem ... Bila sem v šoku. Potem sem izgubila zavest in ... umrla.

GENERAL UHELJ: Ne morem verjeti. Kakšen zlikovec. Ampak brez skrbi, ujeli ga bomo. *(pavza)* Kdaj pa je pogreb?

BERENICA: Ne vem. To morate vprašati Evgena. Evgen?

EVGEN: Kaj?

BERENICA: General sprašuje kdaj bo pogreb?

GENERAL UHELJ: Saj vam ni treba hiteti. Saj ne morete takšna ... mislim ... brez zob ... v grob ... (*pavza*) Poslušajte, kar se tiče zob, najboljši je Majcen. Sicer je drag, ampak izdelava je odlična. Lahko ga pokličem in rezerviram termin.

BERENICA: Hvala vam, gospod general. Zelo ste prijazni. Evgen, zahvali se generalu.

EVGEN: Hvala, gospod general.

GENERAL UHELJ: Malenkost. No, dolžnost me že kliče drugam. Hvala za čaj.

Klanjam se gospa Berenica. Vi, gospod Evgen, pa pamet v roke. Zbogom.

(General Uhelj oddide; Berenica pospravi mizo; tema)